

27. godina djelovanja Društva za proučavanje prošlosti *c. i kr. Mornarice* *(k.u.k. Marine) Viribus unitis* (1997. - 2024.)

Bruno Dobrić

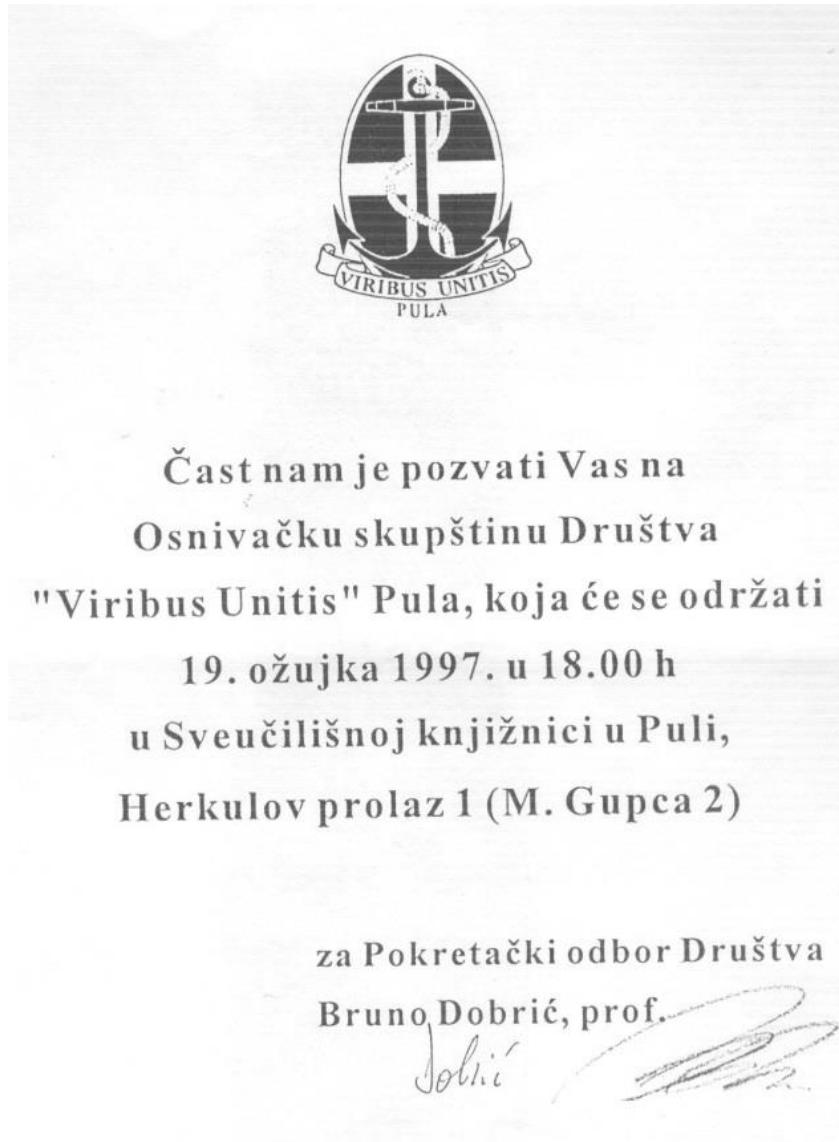
Društvo "Viribus unitis" Pula

Pula, 22. 8. 2024.,

<http://www.viribus-unitis.hr>

Osnivanje Društva 1997. godine

19. 3. 1997. u
Sveučilišnoj knjižnici
održana je osnivačka
skupština Društva.

Ciljevi Društva *Viribus unitis*

„Na temelju povijesne povezanosti Austrije i Hrvatske, posebno na temelju svekolikog razvoja grada Pule kao glavne luke austrijske (kasnije austrougarske) ratne mornarice, Društvo će svojim djelovanjem poticati suradnju na području znanosti i kulture s državljanima Republike Austrije i ostalih država.“
(Statut, čl. 7)

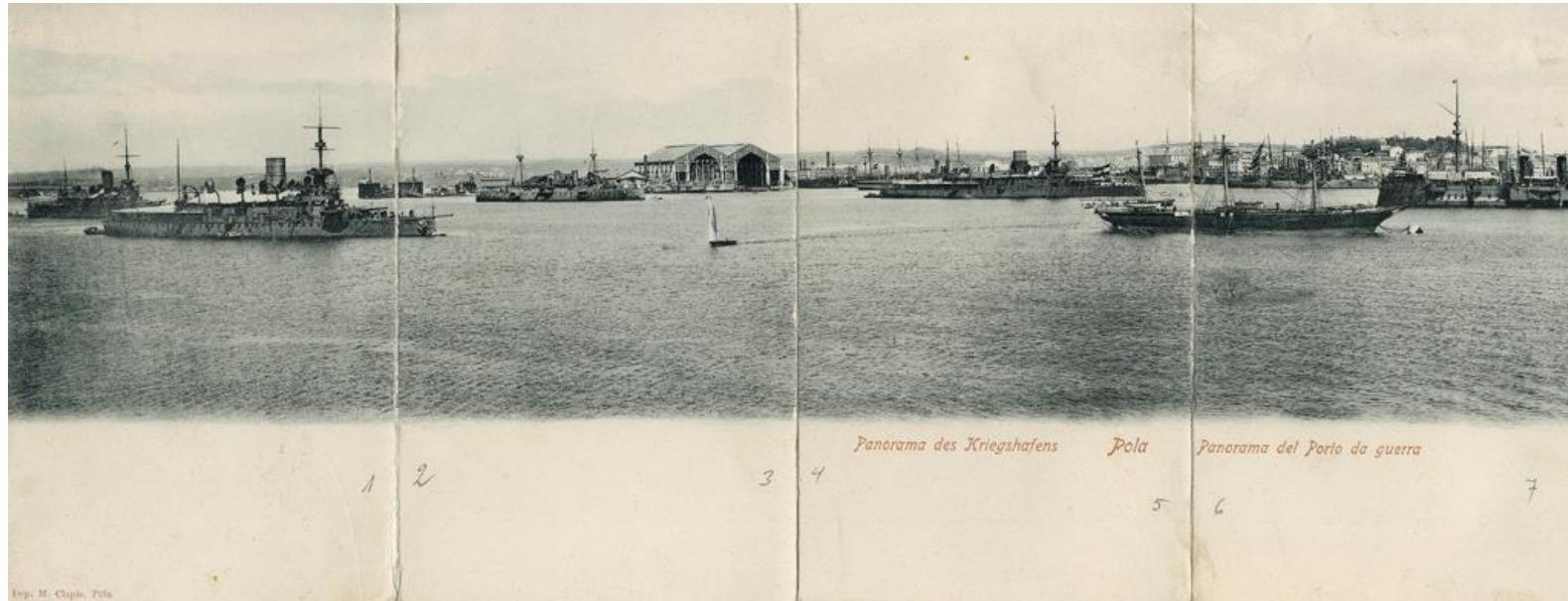

82 Die Tamburiza-Kapelle der Maschinenschule.

Photo anonym, 1904.

Ciljevi Društva

„proučavanje zajedničke kulturne, vojno-pomorske i socijalne prošlosti u vrijeme djelovanja *c. i kr. Mornarice* (*k. u. k. Marine*), posebno u razdoblju kada je Pula bila njezina glavna ratna luka.” (Statut, čl. 8)

Djelatnost Društva (iz Statuta Društva)

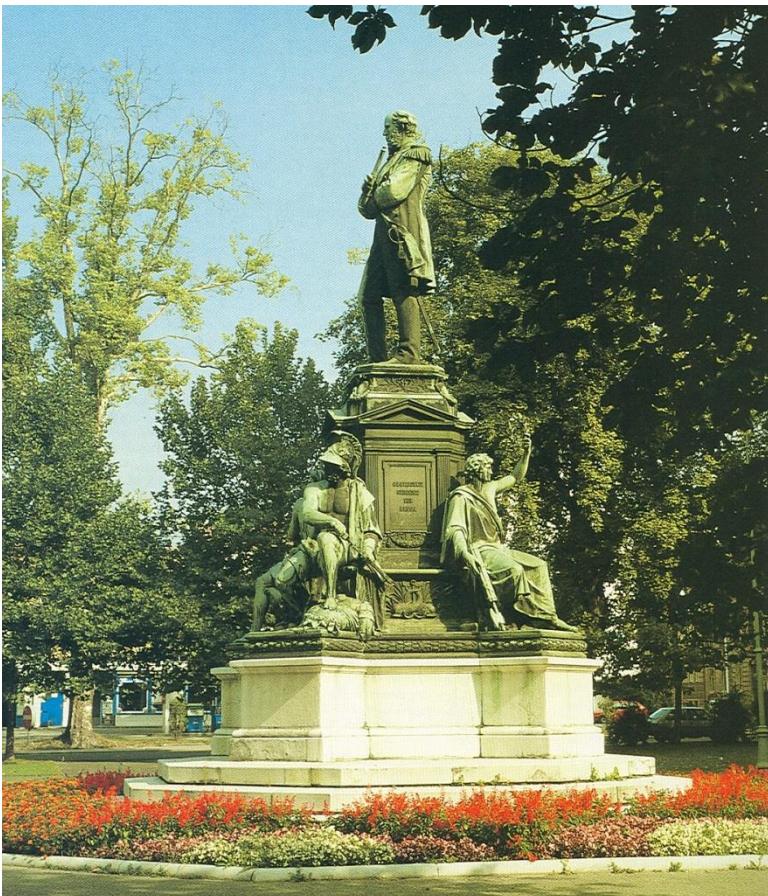
„U svrhu ostvarivanja ciljeva propisanih člankom 7. i 8. Društvo će obavljati sljedeće djelatnosti:

1. organiziranje znanstvenih i stručnih skupova, izložbi, predavanja, predstavljanja knjiga, i sl.
2. izdavanje znanstvenih i stručnih publikacija,
3. uređenje stalnog izložbenog prostora namijenjenog predstavljanju povijesti *c. i kr. Mornarice (k. u. k. Marine)* u Puli i prikupljanje izvorne građe iz tog vremena za tu namjenu (razglednice, fotografije, knjige i drugi artefakti koji prikazuju razvoj pomorstva i brodogradnje u Istri, a posebno u Puli),

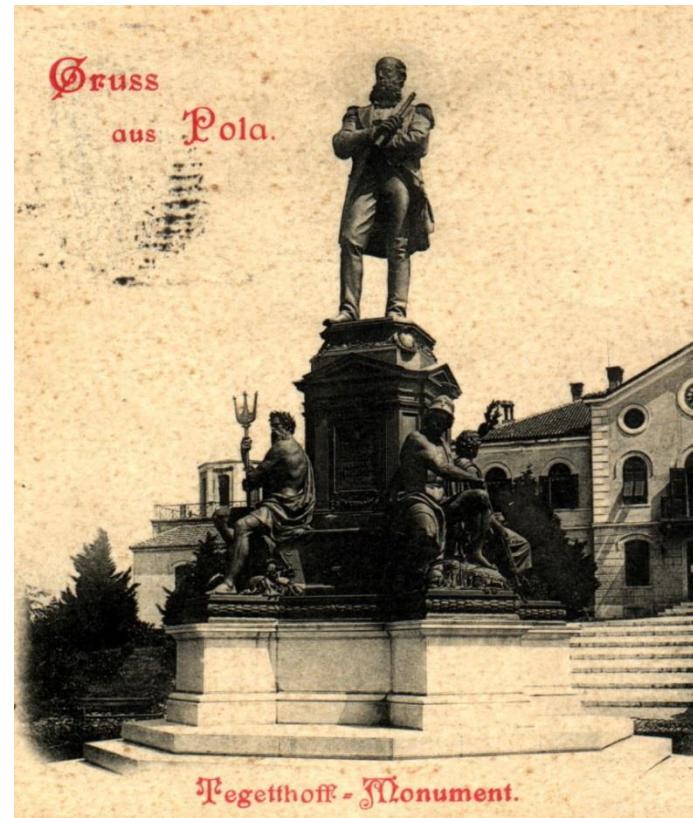
Djelatnost Društva (iz Statuta)

4. istraživanje arhivske građe iz tog vremena i prikupljanje usmenih i pisanih svjedočanstava o c. i kr. Mornarici,
5. pokretanje inicijative za postavljanje reprodukcija izvornih gradskih spomen-obilježja koje je podigla Austrija i za restauraciju austrougarskih vojnih utvrda u svrhu njihova korištenja za potrebe kulture,
6. suradnja s drugim srodnim društvima i ustanovama u zemlji i inozemstvu, posebno u Austriji,
7. organiziranje edukativnih izleta.” (čl. 9)

1999.-2001.: prikupljanje oko 800 potpisa građana za postavljanje reprodukcije spomenika Tegetthoffu

- od 1935. u Grazu

u Puli (1876.-1919.)

autor K. Kundmann

Djelatnost Društva

Istraživanje i predstavljanje javnosti povijesti austrougarske Mornarice (1850-1918) i predstavljanje sačuvane kulturno-povijesne i pomorske baštine iz tog razdoblja.

Prva izložba 1998. u Puli.

Izložbe (Pula, DHB, 1998.)

IZLOŽBA: U DOMU HRVATSKIH BRANITELJA – O CARSKO-KRALJEVSKOJ MORNARICI U GLAVNOJ BAZI OD SREDINE PROŠLOG STOLJEĆA DO 1918.

PULA OD »KAISERA« DO POTONUĆA JEDNE MONARHIJE

PULA – Popraćena zvukima iz starog lijevkastog gramofona pri ulazu, melodijsama iz epoha u kojoj su nastajali dokumentarni izložbi, preksinoč je u pulskom Domu hrvatskih branitelja otvorena izložba „Od izgradnje „Kaisera“ do potonuća „Viribus unitis““. Carska i kraljevska mornarica (K.u.K. Marine) predstavljena je u rasponu od sredine prošloga stoljeća do 1918. godine. Dva broda, dva simbola: jedan („Kaiser“) kao početni zamah arsenala, brodogradilišta i pomorske baze i drugi („Viribus unitis“) kao potonuće jedne pomorske slave i broda koji je u nazivu nosio carsko geslo dugovječnog Franje Josipa.

Taj je raspored sažetim ogledom prikazao prof. Bruno Dobrič, ravnatelj Sveučilišne knjižnice u Puli i kreator ove izložbe, govorci o vremenu jednog prospireta i njegova zaleta, naznačivši etape razvitka i rezultata što se ogledaju u ljudskom stvaralaštvu, gospodarstvu, raznim ustanovama, znanosti i umjetnosti. U svom je izlaganju, naznačivši glavni ciljem izložbe upravo vrednovanje ovog djela bastina tritisučjelogoga grada, posebno ukazao i na izložbu, ka poticaj za cijelovitom monografijom o mornaričkom životu iz austro-ugarskih vremena.

„Ono što jesmo i što bismo mogli biti“, pitanja su što ih razmiče ova izložba – rekao je dogradonačelnik Pule Armando Debeljuk.

Maketa „Kaisera“ s izložbe u Crvenoj dvorani Domu hrvatskih branitelja (Snimio D. MEMEDOVIC)

dajući i crt gradu koji je po sebi i prošlost i budućnost, mjesto kojemu je i ovaj do gadaj poticaj da o svojoj budućnosti razmišlja i u tom smislu djeluje sa istim žarom kakvoga pokazuju autori ove izložbe.

– Po prvi put ostvaren je vidokrug što objedinjuje raznolike video-povijesne dokumentaristike o carsko-kraljevskoj mornarici, 300 starih razglednica, modeli brodova, Kircherove slike, Wolfovi akvareli, knjige i tiskani relitti; od debele knjige gostiju Marine Casinoa do sitnih pozivnica za balove i društvene svečanosti, ostvaruju ugodaj epohu; malim ili ilustrativnim dijelom onoga što je činilo složenu strukturu glavne K.u.K. pomorske baze, njezine administracije i socijalne slike uopće. Jedinstvenost pogode ogleda se i u tome što je izložba – u izvršnom postavu Branka Gulin – oštrenija, zahvaljujući Zavičajnom muzeju Rovinja, Povijesnom muzeju Istre, Filatelističkom društvu „Arena“ i Numizmatičkom društvu „Vespazijan“ iz Pule, te Domu hrvatskih branitelja ali

i velikim udjelom pojedinača, kolezionara.

Na svečanosti otvorenja spomenuti su: dr. Ivan Demić, Josip Vojak, Tomislav Pač, Franjo Čerina, Silvano Matosović, Vladimir Ursić, Dula Erdeši, Franc Kos i Aldo Kliman. Ugodaj vremena, estetska dorada publikacija iz razdoblja što ga izložba obuhvaća, razglednice koje silkom ali i zapisom govore o pulsku pomorske baze i njenom utjecaju na gradski život, upućuju i na didaktičku dimenziju postava koji nudi izuzetno živopisan, slikovit „zlet“ kroz Pulu u kojoj su se, ovdje na Sredozemlju, oblikovale njenje srednjoeuropske koordinate. Plan pulske luke s planom izgradnje Arsenal-a, dokument iz 1851./52., također izložen u Domu hrvatskih branitelja – početni je iskorak jedne priče koja je pregleđivim načinom, ne i bez pitoreske osobnosti, predočena ovom tematskom panoratom.

Izložba, u organizaciji Sveučilišne knjižnice Pula a čiji su pokrovitelji Grad Pula i Grad Rovinj, može se razgledati do 13. studenoga. **D. NACINOVIC**

Od 1998. Društvo je priredilo 6 većih izložbi.

„Od izgradnje „Kaisera“ do potonuća „Viribus Unitisa“ (1998.)

Izložba u Domu hrvatskih branitelja 1999.

OTVORENA IZLOŽBA »CARSKA I KRALJEVSKA MORNARICA U PULI«

IZLOŽBA AUSTROUGARSKE MORNARICE U MORNARIČKOM CASINU

PULA – Uz zvuke Strausov valcera, u izvedbi Puhačkog orkestra Grada Pule pod vodstvom dirigenta Ante Dobrovića, u petak su se u vrtu Domu hrvatskih branitelja okupili brojni posjetitelji na otvorenju izložbe »Carska i kraljevska mornarica u Puli«.

Otvoreni su bili nazočni brojni ugledni posjetilci, među njima predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman, predsjednik Savske mornarice Austrije dr. Erwin Schatz, koji je istaknuo bogat tradiciju mornarice u Puli. Mjesto održavanja izložbe je također prigodno – naime, Dom hrvatskih branitelja, u kojem je bio mornarički casin.

Stare karne, makete brodova, krigije požutjelih stranica, o događajima u Austrougarskoj doba, nacrte starih brodova, razglednice i fotografije, zatim slike austrougarskih ratnih brodova nezvaničnog mornaričkog slikara Alexander Kirchera, austrijska ratna flotila, slikoviti izložbeni

na zastava i časnička sablja, samo su neki od brojnih izložbenih predmeta. Organizator izložbe je svečinska knjižnica u Puli i Društvo za proučavanje prošlosti carske i kraljevske mornarice »Vtri-

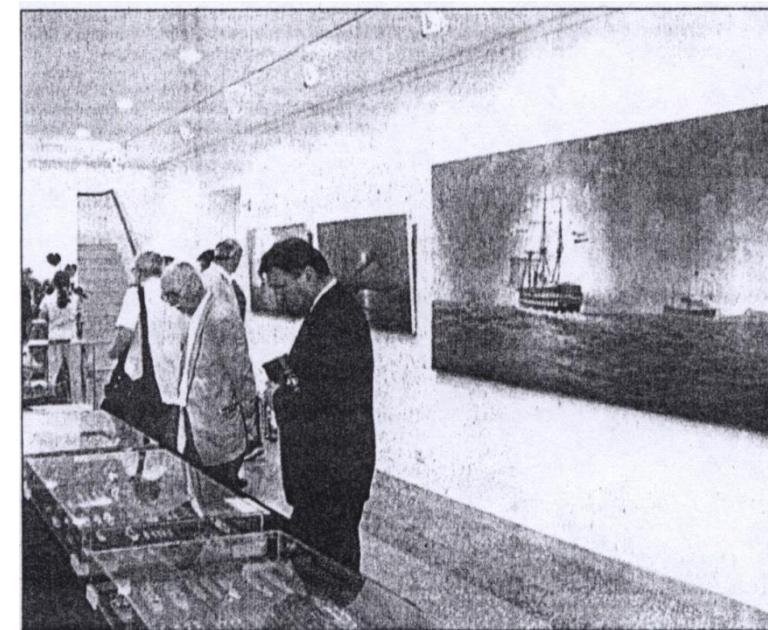
Puhaci orkestar Grada Pule s dirigentom Antom Dobrovićem Inveo je Straussove valcere i skladbu Franza Lebara »Le Belle Polesane«

Izložba je privukla veliki broj posjetitelja (V. Bu.)

V. Bu.

Izložba u Piranu 2000. godine

Dvije izložbe organizirane su u Sloveniji.

Posnetek celotnega vojaškega ladjevja – V ozadju je največje Kircherjevo platno *Vojnaška ladja Kaiser*. Ljubitelje modelov pa pritegnejo modelčki vseh 200 ladij, kolikor jih je štela avstrijska mornarica. V merilu 1:600 jih je izdelal Boris Pleič z Reke in so veren posnetek celotnega avstro-ogrskega vojaškega ladjevja.

Piran, Galerija H. Pečarića, 2000.

Izložba u Kobaridu 2001. godine

Otvorenju izložbe o C. i kr. Mornarici u muzeju u Kobaridu 2001. g. prisustvovali su visoki mornarički časnici Slovenije i Hrvatske.

Izložba u Kobaridu 2001. godine

ZADNJI VIHOR
CARSKA I KRALJEVSKA MORNARICA
U PRVOM SVJETSKOM RATU

Društvo za proučavanje prošlosti
c. i kr. Mornarice (k.u.k. Marine)
"Viribus unitis" iz Pule,
Sveučilišna knjižnica Pula i
Intermedia d.o.o. Izola

imaju čast pozvati Vas na otvorenje izložbe

ZADNJI VIHAR
POSLJEDNJI VIHOR
Carska i kraljevska Mornarica
u Prvom svjetskom ratu

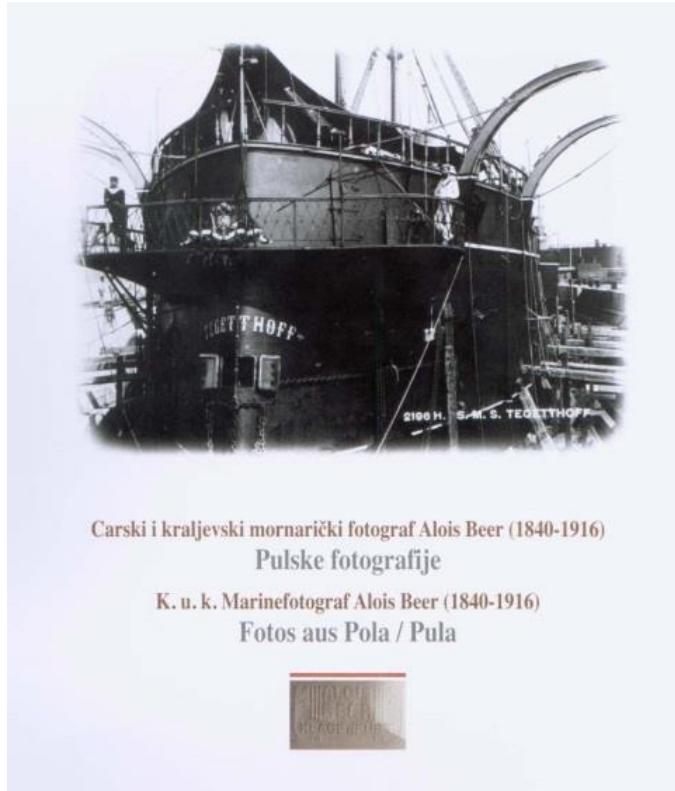
Očekujemo Vas u
Kobariskem muzeju (Kobarid, Slovenija),
u sobotu, 21. travnja 2001 u 15 sati

Izložba ostaje otvorena do 10. listopada 2001.

Izložba „Ususret stalmom postavu-pomorske zbirke
„C. i kr. Mornarica u Puli” u bivšem Mornaričkom
kasinu (2000. godine)

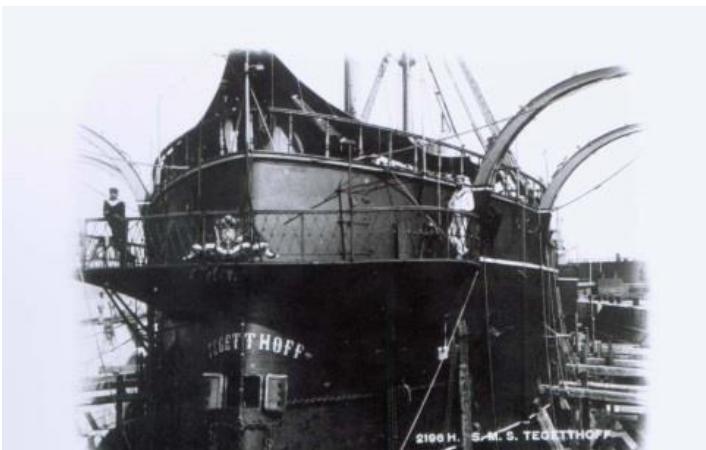
Izložba „Carski i kraljevski mornarički fotograf Alois Beer (DHB, 2002.)

„Carski i kraljevski mornarički fotograf Alois Beer (1840-1916) /
Pulske fotografije. (na hrv. i njem. jeziku)

Publikacije Društva – u suradnji s pulskom Sveučilišnom knjižnicom (1999.-2002.)

„Carska i kraljevska mornarica u Puli / K.u.K. Marine in Pola”; tekst na hrv. i njem. jeziku (1999.); na slov. i tal. (2000.)

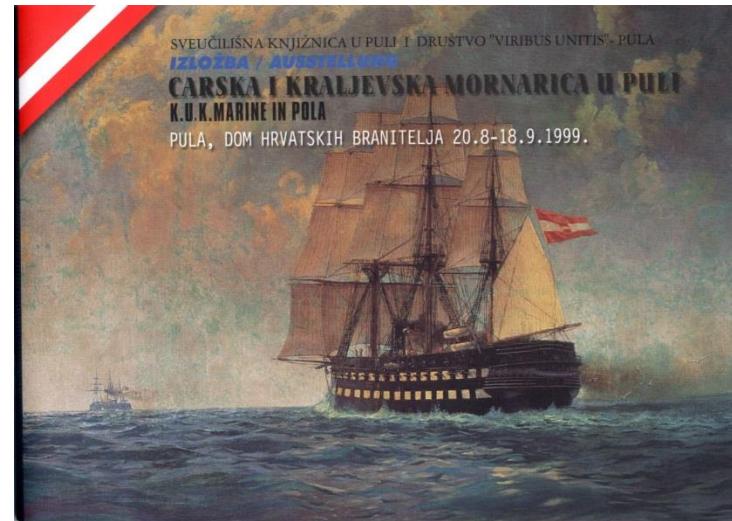
Carski i kraljevski mornarički fotograf Alois Beer (1840-1916)

Pulske fotografije

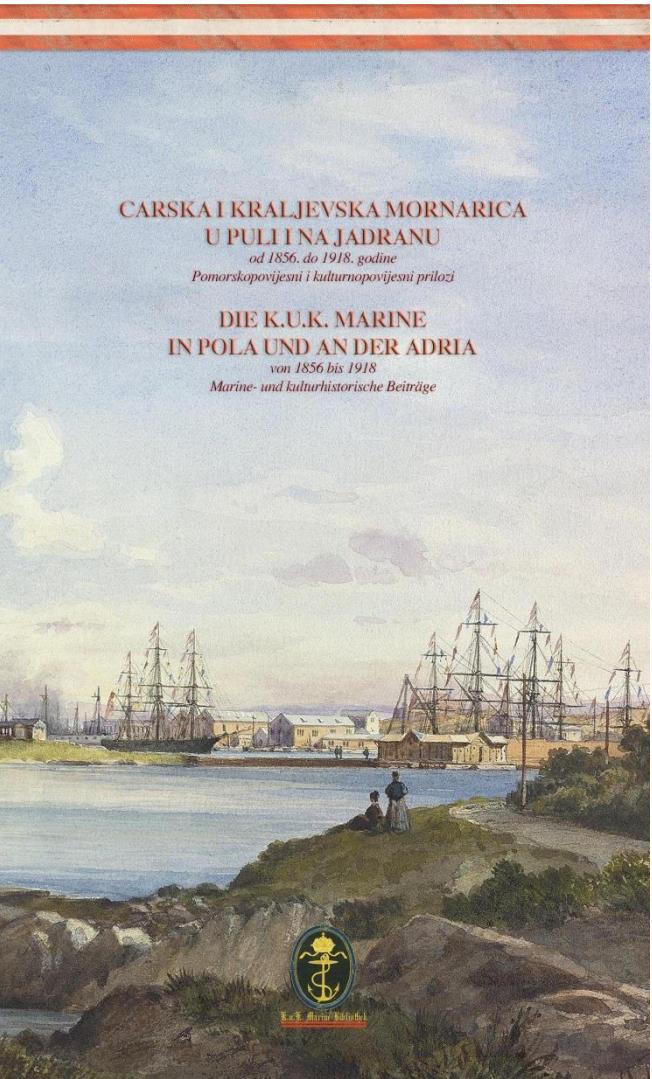
K. u. k. Marinefotograf Alois Beer (1840-1916)

Fotos aus Pola / Pula

“C. i kr. mornarički fotograf Alois Beer
(1840-1916): pulske fotografije

Niz „Historia Histrica maritima”

2014.

zbornik radova „Stotinu i pedeset godina brodogradnje u Puli“ (na hrv. i njem. jeziku) 2010.

2006. - Međunarodni znanstveni skup

8. 12. 2006. - međunarodni znanstveni skup u povodu 150. obljetnice osnutka Pomorskog arsenala i razvoja brodogradnje u Puli

- 2010. objavljen je zbornik radova

Spomen-soba c. i kr. Mornarice u bivšem Mornaričkom kasinu (2008.)

Član Društva Cvetko Išić izložio je
40 slika (časnika i ratnih brodova)

Obilježavanje 150. g. rođenja admirala Maksimilijana Njegovana, 2008.

Admiral Maksimiljan Njegovan (Zagreb, 1858. – 1930.) je bio zapovjednik mornarice od travnja 1917. do veljače 1918.

Društvo je 2008. predavanjem obilježilo 150. obljetnicu njegova rođenja. U Istarskoj enciklopediji objavljena je natuknica o njemu.

Izrada biste admirala Wilhelma v. Tegetthoffa za Spomen-sobu c. i kr. Mornarice (2010.)

- sponzorstvo pulske Turističke zajednice

Viceadmiral W. v. Tegetthoff (Maribor 1827 - Beč 1871) bio je zapovjednik c. i kr. Mornarice od 1868. do 1871.

Tegetthoffova bista u Spomen-sobi c. i kr. Mornarice u Domu hrvatskih branitelja

Obilježavanje 110. obljetnice izgradnje Mornaričke crkve (2010.)

Župnu crkvu c. i kr. Mornarice je na poticaj mornaričkoga zapovjednika von Sternecka projektirao arhitekt Natale Tommasi. G. 1891. U nazočnosti cara Franje Josipa I. položen je temeljni kamen, a 1898. crkva je bila posvećena.

Obilježavanje 100. obljetnice Mornaričkog kasina - izložba (2013.)

Mornarički kasino je izgrađen 1913. po projektu bečkog arhitekta Baumanna.

Upoznavanje javnosti sa zaboravljenim hrvatskim časnicima: Dušan pl. Preradović

(Beč, 18. IX. 1854 – Beč, 30. IX. 1920); kap. bojnoga broda . Sin hrv. pjesnika Petra pl. Preradovića, otac austr. književnice P. von Preradović. Nakon školovanja na Mornaričkoj akademiji u Rijeci, stupio je 1874. u Mornaricu. God. 1889. nastanjuje se s obitelji u Puli. Objavljivao je pov. studije i radove o vojnopolomorskoj povijesti. Nakon izbjivanja I. svj. rata 1914. ponovno je pozvan u službu. Od 1916. živio je u Beču.

zaboravljeni hrvatski časnici: Mornarički pilot Božidar (Darko) Mažuranić

Karlovac, 1879. - Buenos Aires, 1952.), kapetan fregate. Unuk bana Ivana Mažuranića, sin V. Mažuranića i brat spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić. Bio je mornarički pilot, kasnije diplomat. Nakon rata u Parizu završava studij slikarstva. Od 1947. živi u Argentini kao politički emigrant (unuk D. Mažuranić se 1996. doselio u Hrvatsku)

Komemoracije žrtava potopljenog bojnog broda *Viribus Unitis* u pulskoj luci

1. studenog 1918. – poginulo je najmanje 70 članova posade i zapovjednik broda admirал Janko Vuković pl. Podkapelski.

Postavljanje spomen-ploče Janku Vukoviću pl. Podkapelskom (1871.–1918.) na hrvatskom jeziku 2020. g.

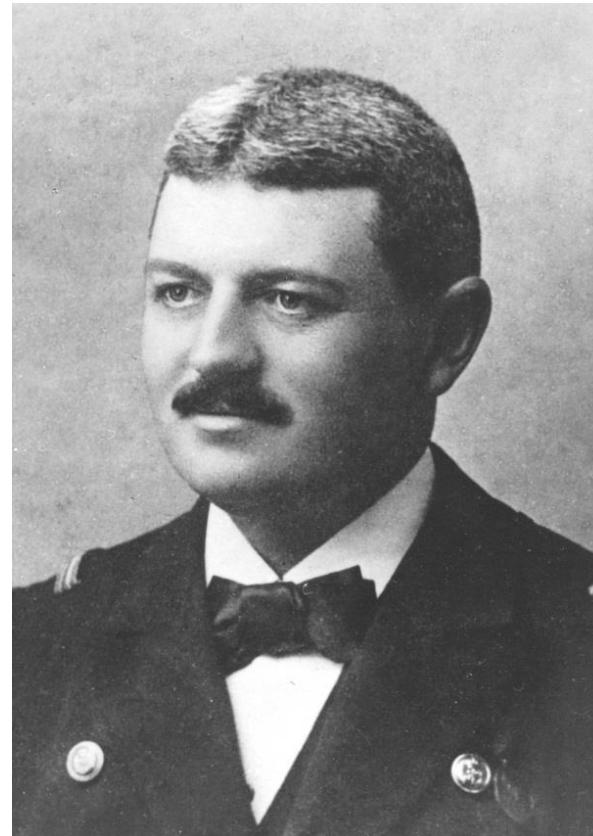
Otkrivanje spomen-ploče J. Vukoviću pl. Podkapelskom na
c. i kr. Mornaričkom groblju 31.10. 2020.

Na inicijativu i u organizaciji Društva „Viribus unitis“, uz potporu Grada Pule 31.10. 2020. postavljena je spomen-ploča J. Vukoviću pl. Podkapelskom na Mornaričkom groblju.

Tekst glasi: „Na spomen /Janku Vukoviću pl. Podkapelskom (1871.–1918.) /zapovjedniku bojnog broda *Viribus Unitis* /c. i kr. Mornarice/ i hrvatskom admiralu / koji je 1.XI.1918. u pulskoj luci / poginuo junačkom smrću. / Društvo "Viribus unitis" Pula / Pula 2020.“

Janko Vuković Podkapelski

(Jezerane u Lici, 1871. - Pula, 1918.) školovao se na Mornaričkoj akademiji u Rijeci. Na početku rata 1914. bio je zapovjednik 1. torpedske divizije, a 1915. kap. bojnog broda. God. 1915. odlikovan je za zasluge pri potapanju talijanskog razarača "Turbine". 11. 3. 1918. preuzeo je zapovjedništvo nad admiralskim brodom "Viribus Unitis".

"Vukovićevu držanje - kada je dao priliku zarobljenim Talijanima (diverzantima koji su minirali brod - op. B.D.) da se spase, i potonuo je sa svojim brodom - ostalo je za pomorce svih nacija vojnički i ljudski vrijedno divljenja. (...) Vjeran tradicijama najplemenitijih pomoraca, ostao je Vuković na palubi broda koji mu je bio povjeren i potonuo je s njime." (H. Bayer v. Bayersburg)

Spomen-ploča J. Vukoviću Podkapelskom na Mornaričkom groblju

članovi posade broda »Viribus Unitis«

2015. god.: izlaganje „Zbivanja u glavnoj ratnoj luci Puli na kraju
Prvog svj. rata. Kraj c. i kr. Ratne mornarice i predaja ratne flote
Državi SHS”

Bruno Dobrić

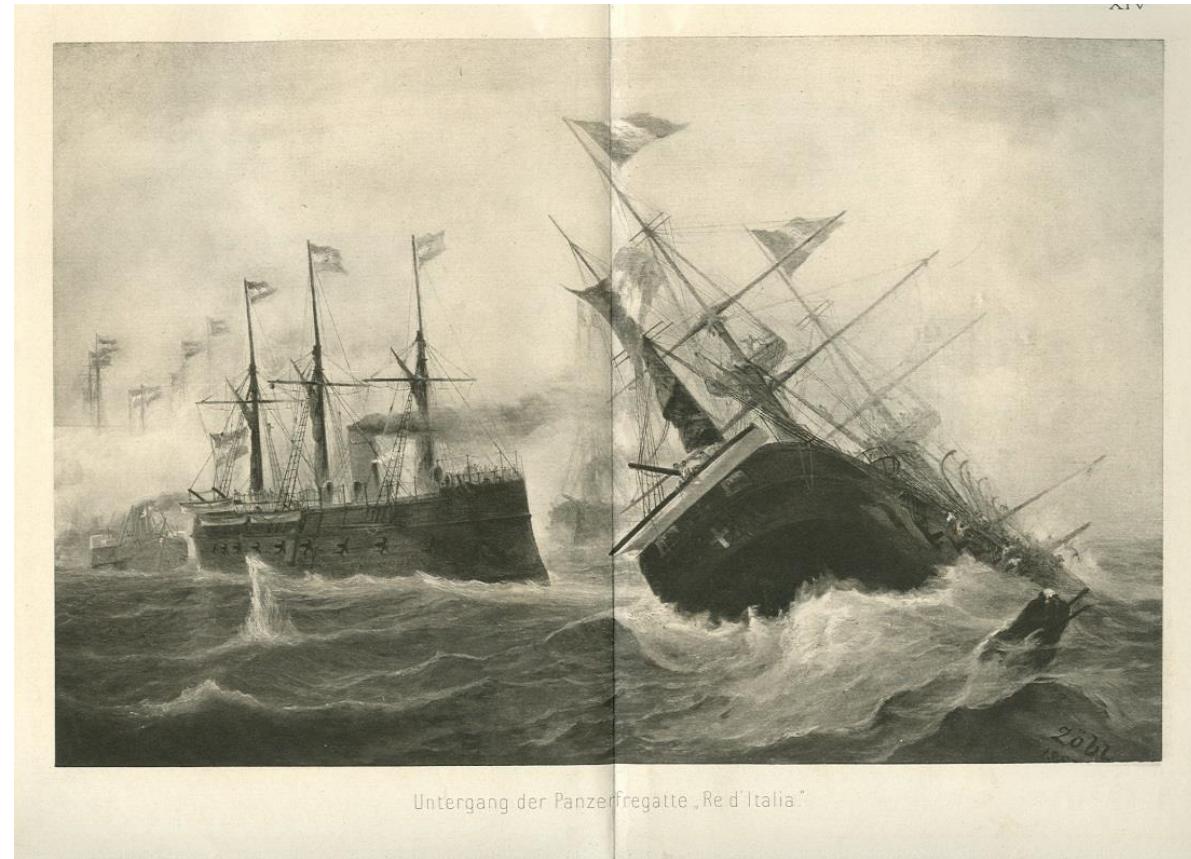
Šesti hrvatski simpozij o
nastavi povijesti

Pula, 11. studenoga 2015.

” – tematski prilog članova Društva u časopisu „Nova Istra“ prigodom 150. obljetnice Viške bitke (1866.-2016.)

Austrijska flota krenula je u bitku iz Fažanskog kanala pored Pule, da bi se 20. srpnja 1866. kod otoka Visa sukobila s brojnijom, naoružanjem i ljudstvom višestruko nadmoćnijom talijanskom flotom koja je pokušala zaposjesti otok.

Tamburaški orkestar polaznika Strojarske škole u Puli 1904.

